

FAUNABEHEERPLAN
Fryslân

Jacht 2022-2026

19 oktober 2022

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Wet en regelgeving	5
2.1	Wet natuurbescherming	5
2.2	Eisen aan de jacht volgens Provinciale verordening	7
2.3	Jacht in de Nota Faunabeleid Fryslân	8
3.	Schade in voorgaande planperiode	9
3.1	Voorkomen van schade	9
3.2	Schademeldingen	9
4.	Afschot en tellingen in voorgaande planperiode	11
4.1	Afschot	11
4.2	Tellingen	12
4.3	Afschot en tellingen in relatie tot een redelijke wildstand	13
4.4	Redelijke wildstand in relatie tot staat van instandhouding	13
5.	Beheer 2022-2026	16
5.1	Jachtveldadministratie	16
5.2	Afschotregistratie	16
5.3	Wildbeheereenheden	16
	Literatuur	18
	Bijlage 1: Invulling van organisatorische eisen	19
	Bijlage 2: Afschot wildsoorten 2017-2021	19
	Bijlage 3: Voorjaargestellingen wildsoorten 2018-2022	19
	Bijlage 4: Evaluatie voorjaargestellingen 2017/18-2021/22	19
	Bijlage 5: Soortenbijlage	19

1. Inleiding

Dit faunabeheerplan gaat over jacht. Jacht vindt plaats onder het jachtrecht en heeft een afwijkende positie in de Wet natuurbescherming (hierna Wnb) doordat het is gebaseerd op een verworven eigendomsrecht. De verantwoordelijkheid voor het openstellen van de jacht ligt bij de Minister. De Minister wijst hiervoor soorten aan en de periode waarin deze mogen worden bejaagd. Gedeputeerde Staten kunnen slechts voorwaarden stellen aan de jacht waar het gaat om het tijdelijk sluiten ervan bij voor het wild ongunstige weersomstandigheden.

Het belang van de jacht ligt in het handhaven of verbeteren van de wildstand, en in het verlengde daarvan, het handhaven of verbeteren van de geschiktheid van de biotopen van wildsoorten in het bijzonder maar daarmee ook voor veel diersoorten in het algemeen (1), toezicht in het veld (2) en het optreden in geval van onnodig lijden van dieren (3). Daarnaast dient jacht om schade door wildsoorten te voorkomen (4) en is de jachthouder – in het verlengde daarvan – de meest voor de hand liggende persoon om op verzoek van grondgebruikers en terreinbeheerders ook op te treden ter voorkoming van schade door andere diersoorten. De binding die de jachthouder heeft met zijn jachtveld, is daarbij een extra borging dat dergelijk beheer en schadebestrijding zo passend mogelijk worden uitgevoerd binnen de beoogde handhaving of verbetering van de wildstand, c.q. de biotopen van het jachtveld (5).

Hoewel jacht dus kan bijdragen aan schadebestrijding en de jachthouder via de inspanningen voor zijn jachtveld ook kan bijdragen aan het beheer van andere soorten, verschilt zij essentieel van beheer en schadebestrijding als beide andere vormen van faunabeheer, doordat bij jacht het vangen, doden en verstoren van wildsoorten als zodanig niet hoeft te worden onderbouwd. De verplichtingen betreffen uitsluitend de zorg voor het bereiken van een redelijke wildstand, naast de algemene verplichting van jachtaktehouders om onnodig lijden van dieren te voorkomen (IPLO, 2022).

De eisen waaraan het faunabeheerplan Jacht moet voldoen, zijn vermeld in tabel 1. Daarin is tevens aangegeven waarop de verplichting is gebaseerd en op welke plek in dit faunabeheerplan daaraan aandacht is geschonken.

Tabel 1.1: Eisen aan het faunabeheerplan en invulling daarvan

Bron	Betreft	Beschreven in:
Wn, art. 3.12	Procedure eisen vaststelling en goedkeuring faunabeheerplan en horen wildbeheereenheden	H1
Prov. Verordening, §2.2	Samenstelling bestuur faunabeheereenheid	Bijlage 1
Prov. Verordening, art. 3.4	Werkgebied faunabeheereenheid	Bijlage 1
Wn, art. 3.12, lid 5	Uitvoeren van trendtellingen	§4.2; bijlagen 3 en 4
Wn, art. 3.14	Organisatieplicht jachthouders	§5.3
Prov. Verordening, art. 3.6	Overzicht van afschot in voorgaande planperiode	Bijlage 2
	Beschrijving van samenhang jacht en voorkomen schade	H3
	Beschrijving van samenhang jacht en redelijke wildstand (c.q. staat van instandhouding)	§5.2 en 5.4

Procedureel

De wildbeheereenheden binnen het werkgebied van de Faunabeheereenheid Fryslân zijn inzake het faunabeheerplan gehoord via consultatie van het bestuur van de Koninklijke Jagersvereniging afdeling Friesland die gemachtigd is als officiële vertegenwoordiger namens hen op te treden.

Het faunabeheerplan Jacht 2022-2026 is vastgesteld door de Faunabeheereenheid Fryslân op 19 oktober 2022 en ter goedkeuring aangeboden aan GS op 19 oktober 2022.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 wordt de jacht als zelfstandig onderdeel van het faunabeheer gepositioneerd en wordt de procedure beschreven waarmee dit faunabeheerplan Jacht 2022-2026 tot stand gekomen is. Bijlage 1 is hiermee annex.

Hoofdstuk 2 beschrijft de wettelijke kaders waaraan het faunabeheerplan moet voldoen zoals die zijn gegeven in de Wet natuurbescherming en de Provinciale verordening. Daarnaast zijn de beleidswensen van de Provincie Fryslân vermeld, zoals die zijn opgenomen in de Nota Faunabeleid Fryslân van 26 mei 2021.

De hoofdstukken 3 en 4 beschrijven de wijze waarop in de voorgaande planperiode (2017/18 t/m 2021/22) invulling is gegeven aan de uitvoering van de jacht in Fryslân en de mate waarin daarmee een redelijke wildstand is behouden, verbeterd of bereikt. De redelijke wildstand is geen vastomlijnd begrip maar duidt op een door de jachthouder zelf ingeschatte situatie in zijn jachtveld waarin enerzijds schade door wildsoorten beheersbaar is en anderzijds uitvoering van de jacht geen verslechtering veroorzaakt van de staat van instandhouding van de soort.

Hoofdstuk 3 gaat met name over het optreden van schade door wildsoorten en de wijze van omgang daarmee. Hoofdstuk 4 gaat over de maatregelen die door jachthouders zijn genomen ter beteugeling van deze schade of de dreiging daarvan, de mate waarin wild is benut en de gegevens die daarvoor zijn geregistreerd. Deze gegevens zijn per soort en per wbe opgenomen in de bijlagen 2 (afschot) en 3 (tellingen). Op de tellingen en de verwerking daarvan is in detail ingegaan in bijlage 4.

In bijlage 5 (soorten) is de populatie ontwikkeling van de afzonderlijke wildsoorten beschreven en is een beoordeling gegeven van de effecten die de jacht daarop heeft of zou kunnen hebben.

Hoofdstuk 5 gaat over beheer in planperiode 2022-2026.

2. Wet en regelgeving

2.1 Wet natuurbescherming

De jacht is geregeld in paragraaf 3.5 van de Wet natuurbescherming (hierna Wnb). Deze paragraaf omvat vier artikelen. Deze behandelen achtereenvolgens het jachtrecht (artikel 3.20), toegestane middelen en locaties (artikel 3.21), toegestane perioden (artikel 3.22) en het jachthouderschap (artikel 3.23).

Daarnaast gelden, evenals voor beheer en schadebestrijding, ook voor de jacht de bepalingen in paragraaf 3.6. van de Wnb die gaan over het gebruik van middelen voor het vangen en doden van dieren in het algemeen.

In het Besluit natuurbescherming (hierna Bnb) en de Regeling natuurbescherming (hierna Rnb) worden een aantal verboden en voorwaarden nader gespecificeerd.

Jachtrecht

Artikel 3.20 eerste lid geeft aan dat het de jachthouder, en degenen in gezelschap van de jachthouder, is toegestaan in zijn jachtveld wild te vangen, te doden en te verontrusten, en met het oog daarop op te sporen ter uitoefening van de jacht.

Er mag in Nederland alleen gejaagd worden op de wildsoorten die in het tweede lid van artikel 3.20 Wnb zijn benoemd. Dit zijn fazant, haas, houtduif, konijn en wilde eend.

Het derde lid van artikel 3.20 geeft aan dat de jachthouder geacht wordt te doen wat een goed jachthouder betaamt om een redelijke stand van het in zijn jachtveld aanwezige wild te handhaven of te bereiken, en om schade door in zijn jachtveld aanwezig wild te voorkomen.

Artikel 3.20 impliceert dat, in tegenstelling tot beheer en schadebestrijding, het vangen en doden in het kader van jacht als zodanig niet behoeft te worden onderbouwd in een faunabeheerplan ondanks dat aan de uitvoering van de jacht beperkingen zijn gesteld en voorwaarden zijn verbonden zoals neergelegd in de overige artikelen van paragraaf 5 en paragraaf 6 van de wet en zoals die nader kunnen zijn gespecificeerd in het Bnb en de Rnb. De jachthouder mag de jacht uitoefenen mits de wildstand niet verslechtert door toedoen van zijn of haar handelingen. Alleen de Minister kan op basis van een ongunstige staat van instandhouding besluiten het jachtseizoen van soorten niet te openen.

Jachthouder

Het jachtrecht is verbonden aan het eigendom van de grond. Iedere grondeigenaar is in beginsel jachthouder van het betreffende terrein. Dat wil niet zeggen dat de iedere jachthouder daarvan ook daadwerkelijk gebruik maakt of kán maken. In de eerste plaats dient een jachthouder voor de actieve uitoefening van de jacht, en indien hij daarbij gebruik wil maken van het geweer, ook in het bezit te zijn van een jachtakte: naast jachthouder moet hij dan ook jachtaktehouder zijn. Wanneer in dit faunabeheerplan wordt gesproken over 'de jachthouder' wordt daarmee bedoeld de jachthouder die zelf uitvoering geeft aan zijn jachtrecht, en voorzover hij daarbij gebruik maakt van het geweer, dus in het bezit is van een geldige jachtakte.

Het jachtrecht ligt in beginsel bij de grondeigenaar. Deze hoeft dit echter niet actief te gebruiken. De grondeigenaar kan het jachtrecht aan anderen overdragen. In veel gevallen is dit de erfpachter, de pachter of een andere gebruiker van de grond maar in beginsel kan het iedereen zijn. Indien het

jachtrecht niet berust bij de grondeigenaar moet dit in een (erf)pachtcontract of jachthuurovereenkomst zijn vastgelegd. De houder ervan is dan - binnen de begripsbepaling van dit faunabeheerplan - de jachthouder.

Om de jacht met het geweer te mogen uitoefenen moet de jachthouder een jachtakte hebben en te beschikken over een bejaagbaar jachtveld (Wnb, artikel 3.26). De eisen aan het bejaagbaar zijn van een jachtveld zijn beschreven in artikel 3.12 van het Bnb.

Het jachtrecht van een terrein kan slechts aan één jachthouder worden uitgegeven. De 'jachthouder' kan wél bestaan uit meerdere personen indien deze een jachtcombinatie vormen. Het jachtrecht staat dan op naam van deze jachtcombinatie.

In geval het eigendom van grond niet toebehoort aan een natuurlijke rechtspersoon kan een gemachtigd jachthouder zijn aangewezen die dan dezelfde rechten en plichten heeft als een natuurlijke rechtspersoon als jachthouder.

Wildbeheereenheden

De jacht mag alleen worden uitgeoefend onder verantwoordelijkheid van jachthouders (daaronder ook combinanten). Voorzover de jacht met het geweer wordt beoefend moeten deze jachthouders volgens artikel 3.14 van de wet en art 4.2 van de Provinciale verordening lid zijn van de wildbeheereenheid (wbe) waarin het jachtveld is gelegen.

De wildbeheereenheden organiseren jaarlijks trendtellingen voor de wildsoorten (fazant, haas, houtduif, konijn en wilde eend). Deze tellingen kunnen worden gecombineerd met tellingen van andere soorten waarvoor faunabeheer actueel is.

Middelen

Middelen die zijn toegestaan voor de jacht zijn: geweren, honden (niet zijnde lange honden), aantoonbaar gefokte jachtvogels, eendenkooien, lokeenden en lokduiven, fretten, buidels en schermen (Wnb, artikel 3.21 eerste lid). In het zesde lid is nader bepaald dat in eendenkooien gevangen dieren direct na vangen moeten worden vrijgelaten of gedood. Het gebruik van het geweer is voor de jacht op fazant, haas en wilde eend beperkt tot hagelpatronen (Bnb, artikel 3.15 derde lid). Voor de jacht op houtduif en konijn mogen ook kogelpatronen worden gebruikt met een kaliber van .22 inch of 5,58 mm.

Tijden en perioden

De jacht mag alleen plaatsvinden indien het jachtseizoen is geopend. Daarvoor gelden de volgende perioden:

Soort	Geslacht	Periode	Tijd
Fazant	Haan	15 okt – 31 jan	zon op - zon onder
	Hen	15 okt – 31 dec	zon op - zon onder
Haas		15 okt – 31 dec	zon op - zon onder
Houtduif		15 okt – 31 jan	zon op - zon onder
Konijn		15 aug – 31 jan*	zon op - zon onder
Wilde eend		15 aug – 31 jan	½ vóór zon op - ½ uur ná zon onder

*: in het jachtseizoen 2022-2023 is de jacht op konijn niet geopend

De jacht is beperkt tot de periode tussen zonsopgang en zonsondergang. Alleen voor de wilde eend mag worden gejaagd vanaf een halfuur vóór zonsopgang tot een halfuur na zonsondergang. De jacht is verder gesloten op zondagen, de nieuwjaarsdag, de tweede paas- en pinksterdag, de beide kerstdagen en de Hemelvaartsdag (Bnb, artikel 3.6).

Overige beperkingen

De jacht is verder verboden:

- binnen de bebouwde kom en op onmiddellijk aan de bebouwde kom grenzende terreinen (Wnb, artikel 3.21 derde lid);
- op begraafplaatsen;
- vanaf of vanuit een voertuig, een vaartuig of een luchtvaartuig;
- wanneer de grond met sneeuw is bedekt;
- op wild,
 - dat zich ten gevolge van hoge waterstand ophoudt op hoog gelegen gedeelten van het terrein.
 - voorzover zich dat bevindt in of in de nabijheid van wakken of bijten in het ijs.
 - voorzover dat als gevolg van onvoldoende bevedering niet in staat is te vliegen.
 - dat als gevolg van weersomstandigheden in uitgeputte toestand verkeert.
- binnen een straal van 200 meter rond plaatsen waar voer of aas is of wordt verstrekt met als oogmerk wild te lokken (Bnb, artikel 3.6).

2.2 Eisen aan de jacht volgens Provinciale verordening

In artikel 3.4, eerste lid, onder c van de Provinciale verordening is bepaald dat het faunabeheerplan kwantitatieve gegevens moet bevatten over de populatie van diersoorten ten aanzien waarvan duurzaam beheer of schadebestrijding noodzakelijk wordt geacht. De gegevens moeten zijn gebaseerd op trendtellingen met daarbij inbegrepen gegevens over de aanwezigheid van de populaties in het betrokken gebied gedurende het jaar.

In artikel 3.6 van de Provinciale verordening is opgenomen dat het faunabeheerplan inzake de jacht ten minste:

- Een overzicht bevat van de afschotgegevens per wildsoort en per wbe in de beheerperiode voorafgaand aan de periode waarop het faunabeheerplan betrekking heeft.
- Een beschrijving geeft per wbe van de samenhang tussen de jacht op de wildsoorten, het beheren van de populaties van deze soorten en het bestrijden van schade veroorzaakt door deze soorten in het licht van:
 - het behouden of bereiken van een redelijke wildstand, en
 - de gunstige staat van instandhouding.

Op grond van artikel 3.22 vierde lid van de wet kunnen Gedeputeerde Staten de jacht tijdelijk sluiten bij:

- algemeen geldende, voor het wild ongunstige weersomstandigheden.

Daarnaast kan de Minister de jacht tijdelijk sluiten ter voorkoming van de verspreiding van door dieren veroorzaakte ziekten.

2.3 Jacht in de Nota Faunabeleid Fryslân

Op 26 mei 2021 is de Nota Faunabeleid Fryslân vastgesteld door Provinciale Staten van Fryslân. In de Nota is over de jacht opgenomen:

- 1 De mogelijkheid tot het sluiten van de jacht in de hele provincie, of een gedeelte daarvan, voor een bepaalde tijd bij voor het wild ongunstige weersomstandigheden.
- 2 De mogelijkheid tot het stellen van voorwaarden aan de jacht in en om N2000-gebieden in relatie tot de beheerdoelen. Jacht mag hier alleen plaatsvinden als met zekerheid geen afbreuk wordt gedaan aan de instandhoudingsdoelstellingen voor het betreffende N2000-gebied. Dit moet worden getoetst in het kader van het betreffende N2000-beheerplan. Of jacht dan daadwerkelijk wordt toegestaan, is afhankelijk van de toestemming van de grondeigenaar of beheerder van het gebied.
- 3 Tenslotte heeft de provincie een privaatrechtelijke rol als eigenaar van provinciale eigendommen. In deze hoedanigheid kan de provincie besluiten om het jachtrecht al of niet te verhuren, eventueel onder voorwaarden.

De eerste bevoegdheid van Gedeputeerde Staten vloeit voort uit artikel 3.22 sub 4 van de wet. De tweede bevoegdheid staat in relatie tot hetgeen daarover is bepaald in het betreffende N2000-beheerplan en de keuze van de grondeigenaar of beheerder van het gebied om van het jachtrecht gebruik te maken dan wel dit te verhuren. De laatste bevoegdheid tenslotte betreft de vrijheid van iedere grondeigenaar al dan niet gebruik te (laten) maken van het jachtrecht.

3. Schade in voorgaande planperiode

3.1 Voorkomen van schade

Onderdeel van een redelijke wildstand is dat schade door wildsoorten zo veel mogelijk wordt voorkomen. De jachthouder doet dit door de wildpopulaties in zijn veld in een zodanige omvang te houden dat deze ook buiten het jachtseizoen geen schade zullen veroorzaken. Dat neemt niet weg dat schade kan ontstaan wanneer tijdelijk trekkende exemplaren in grote getale aanwezig zijn die binnen het jachtseizoen niet beheerd kunnen worden. Dat geldt in het bijzonder voor de houtduif die daarom buiten het jachtseizoen op basis van landelijke vrijstelling kan worden bejaagd. Landelijke vrijstelling geldt ook voor konijn omdat deze soort in korte tijd snel en lokaal in aantal kan toenemen. In Fryslân geldt dit in het bijzonder voor schade aan dijklichamen op de Waddeneilanden en op Vliegveld Ameland.

3.2 Schademeldingen

Het aantal schademeldingen die betrekking hadden op jachtsoorten, en de belangen die daarmee waren gemoeid, zijn voor de periode 2017-2021 vermeld in de tabellen 3.1 en 3.2. De gegevens van het schadejaar 2021 zijn nog niet volledig bekend. Schade door jachtsoorten komt in beginsel niet in aanmerking voor tegemoetkoming. Alleen in uitzonderlijke gevallen kan hiervan worden afgeweken.

Tabel 3.1: Aantal schademeldingen per jaar m.b.t. jachtsoorten 2017-2021

Soort	2017	2018	2019	2020	2021	2017-2021
Fazant	1	-				1
Haas		1				1
Houtduif	13	6	2	1	1	23
Konijn	3	5		1	1	10
Wilde eend	6	4	2	1	3	16

Tabel 3.2: Aantal schademeldingen per gewas/belang m.b.t. jachtsoorten 2017-2021

Gewas/belang	Fazant	Haas	Houtduif	Konijn	Wilde eend
Grasland					
• grasland (blijvend)				2	1
• grasland (nieuw ingez.)				1	
• graszaad			1		4
Granen					
• gerst					2
• wintergraan			4		4
• zomergraan			1		1
Overige akkerbouw					
• erwten	1		2		
• ov. akkerbouwgew.			1		2
• ov. peulvruchten			1		
Vollegrondsgroenten					
• bloemkool		1	6		
• broccoli			5		2
• kool			1		
Maïs					
• maïs/snijmaïs			1		
Infrastructuur					
• dijklichamen				7	
Totaal	1	1	23	10	16

Voor fazant is één maal een schademelding gedaan in erwten (2017). Dit betrof een melding buiten het jachtseizoen (mei). De melding is niet doorgezet in een aanvraag van tegemoetkoming.

Voor haas is één maal een schademelding gedaan in bloemkool (2018). Dit betrof een melding buiten het jachtseizoen (mei). De melding is doorgezet in een aanvraag van tegemoetkoming maar er is geen zodanige schade getaxeerd dat er tegemoetkoming is uitgekeerd.

Voor houtduif is 23 maal een schademelding gedaan (in meerdere jaren) waarvan 20 buiten het jachtseizoen. Drie meldingen (april 2017) zijn doorgezet naar een aanvraag voor tegemoetkoming. Dit betrof twee aanvragen voor schade in bloemkool en één voor schade in erwten. Voor deze drie schadegevallen tezamen is een tegemoetkoming verstrekt van € 8.494 met een hoogste tegemoetkoming van € 4.000.

Voor konijn zijn 10 schademeldingen gedaan. Dit betrof twee meldingen van schade in (blijvend) grasland, één melding in nieuw ingezaaid grasland en 7 meldingen van schade aan dijklichamen. Er zijn geen aanvragen van tegemoetkoming gedaan. Direct voorafgaand aan de voorgaande planperiode, in 2016, waren er 17 meldingen van schade aan dijklichamen op Ameland.

Voor wilde eend zijn 16 schademeldingen gedaan. Deze vielen alle buiten het jachtseizoen. Het betrof één melding van schade aan (blijvend) grasland, vier meldingen van schade aan graszaad, zeven meldingen voor schade aan granen, twee meldingen voor 'overige akkerbouwgewassen' en twee meldingen voor broccoli. Geen van deze meldingen is doorgezet naar een aanvraag voor tegemoetkoming.

Schademeldingen voor jachtsoorten zijn in de voorgaande planperiode weinig voorgekomen, gemiddeld 10 à 11 maal per jaar. De voorkomende gevallen betroffen hoofdzakelijk schade door houtduif of konijn die buiten het jachtseizoen ook konden worden bestreden op basis van (landelijke) vrijstelling. In minder dan gemiddeld één geval per jaar was er substantiële schade waarvoor een tegemoetkoming is verstrekt. Geconcludeerd wordt daarom dat in de periode voorafgaand aan de looptijd van dit faunabeheerplan in de provincie Fryslân geen noemenswaardige schade is opgetreden door wildsoorten.

4. Afschot en tellingen in voorgaande planperiode

In artikel 3.6 van de Provinciale verordening is opgenomen dat het faunabeheerplan inzake de jacht:

- Een overzicht bevat van de afschotgegevens per wildsoort en per wbe in de beheerperiode voorafgaand aan de periode waarop het faunabeheerplan betrekking heeft.
- Een beschrijving geeft per wbe van de samenhang tussen de jacht op de wildsoorten, het beheren van de populaties van deze soorten en het bestrijden van schade veroorzaakt door deze soorten in het licht van:
 - het behouden of bereiken van een redelijke wildstand, en
 - de gunstige staat van instandhouding.

De mate waarin schade door wildsoorten in de voorgaande planperiode is opgetreden, is beschreven in hoofdstuk 3. Dit hoofdstuk 4 gaat in op het gepleegde afschot, de uitgevoerde tellingen, en hoe deze zich verhouden tot de staat van instandhouding van de wildsoorten. De kwalificatie van deze staat van instandhouding is als zodanig geen criterium in het faunabeheerplan; het gaat uitsluitend om een oordeel of jacht een belangrijke bijdrage zou kunnen leveren aan een eventuele verslechtering daarvan. Jacht kan dus ook plaatsvinden bij een ongunstige staat van instandhouding mits deze niet verder verslechtert als gevolg van de jacht.

4.1 Afschot

De afschotgegevens per wildsoort en per wbe in de voorgaande planperiode zijn vermeld in bijlage 2. Het betreft afschot onder jacht voor fazant (tabel 1), voor haas (tabel 2), voor houtduif (tabel 3) voor konijn (tabel 4) en voor wilde eend (tabel 5). Voor houtduif (tabel 3.1) en konijn (tabel 4.1) zijn ook de gegevens vermeld voor het afschot inclusief landelijke vrijstelling.

De gegevens in bijlage 2 zijn vermeld op basis van kalenderjaren hoewel het bij jacht gebruikelijk is te rapporteren op basis van jachtseizoenen die lopen van 1 april t/m 31 maart. Dit is gedaan om de koppeling van gegevens inzake de jacht met andere gegevens overzichtelijker te houden. Het gaat dan om koppelingen met schadecijfers, met telgegevens in andere informatiebronnen en (verplichte) opgaven naar provincie, rijk en Europa.

De afschotgegevens in bijlage 2 zijn tevens verwerkt naar een afschotdichtheid door de geschoten aantallen te delen door het totale oppervlak aan uitgegeven jachtvelden per wbe. Dit is immers het gebied dat via jacht wordt beheerd. De afschotdichtheid is uitgedrukt in afschot per 100 ha jachtveld (opname betreft de ingetekende velden per 6 juni 2021). De gemiddelde afschotdichtheden per wildsoort zijn gegeven in tabel 4.1.

Tabel 4.1: Gemiddelde afschotdichtheden per 100 ha jachtveld gehele provincie

	2017	2018	2019	2020	2021
Fazant	0,12	0,07	0,09	0,09	0,04
Haas	2,24	2,14	2,47	1,45	1,38
Houtduif	0,55	0,43	0,37	0,29	0,12
Houtduif*	1,08	1,14	1,16	0,94	0,49
Konijn	0,30	0,22	0,21	0,22	0,06
Konijn*	0,83	0,33	0,32	0,25	0,07
Wilde eend	3,26	4,02	3,67	2,68	2,22

*: inclusief landelijke vrijstelling buiten jachtseizoen

Tabel 4.1 geeft aan dat de afschotdichtheden vooral (zoals te verwachten) soortbepaald zijn. In 2020 en vooral in 2021 heeft duidelijk minder afschot plaatsgevonden dan in de voorgaande jaren. Mogelijk is dit een effect van het toenemende aantal gevallen van vogelgriep waardoor de jacht steeds vaker in delen van de provincie wordt stilgelegd.

4.2 Tellingen

De verplichting om trendtellingen een rol te laten spelen bij het opstellen van faunabeheerplannen bestaat sinds 2017 toen de Wnb in de plaats kwam van de flora- en faunawet (Ffw). Er zijn toen protocollen aan de wbe's ter beschikking gesteld (KJV, 2016) om de tellingen op gestandaardiseerde wijze uit te voeren en er is een registratiemogelijkheid in het Faunaregistratiesysteem (FRS) ingericht. Om de telgegevens zo compleet mogelijk te maken heeft in 2022 een inventarisatie plaatsgevonden van gegevens van uitgevoerde tellingen die nog niet in FRS waren ingevoerd maar wel 'op papier' waren geadministreerd. Daarnaast is gebruik gemaakt van de telling van 2022 die dankzij een voorafgaande instructiedag op 28 februari 2022, een 100% deelname heeft opgeleverd en een provinciedekkend beeld heeft gecreëerd.

De tellingen geven een beeld van het voorkomen van wildsoorten in de provincie over de afgelopen planperiode. In 2020 en 2021 werd de uitvoering belemmert door covid-19 maatregelen. Een overzicht van de gehouden tellingen is gegeven in tabel 1 van bijlage 4.

De telgegevens per wildsoort en per wbe in de voorgaande planperiode zijn vermeld in bijlage 3. Het betreft de voorjaarstelling voor fazant (tabel 1), voor haas (tabel 2), voor houtduif (tabel 3) voor konijn (tabel 4) en voor wilde eend (tabel 5).

Evenals de afschotgegevens zijn ook de telgegevens omgerekend naar een dichtheid door de getelde aantallen te delen door het totale oppervlak van telgebieden per wbe. Het gebruik van teldichtheden in plaats van absolute telwaarden heeft drie belangrijke voordelen:

- Tellingen geven niet alleen een beeld van de trend maar ook van het meer of minder talrijk voorkomen van de soort.
- Ontbrekende telwaarden kunnen worden geschat op basis van naburige of anderszins vergelijkbare tellingen, waaronder ook die van andere organisaties zoals van Sovon of de Zoogdierenvereniging.
- Afwijkende dichtheden vallen meer op dan afwijkende absolute telwaarden en zijn een belangrijke validatiefactor.

Op het gebruik van teldichtheden is nader ingegaan in bijlage 4. De gemiddelde teldichtheden per wildsoort zijn gegeven in tabel 4.2.

Tabel 4.2: Gemiddelde teldichtheden per 100 ha telgebied gehele provincie

	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Fazant	0,8	0,8	1,1	0,9	0,8
Haas	8,0	5,9	8,4	8,6	11,6
Houtduif	5,4	5,9	7,8	8,9	7,3
Konijn	0,4	0,9	0,9	0,5	1,1
Wilde eend	20,0	14,9	20,8	20,8	21,5

Vergelijking van de teldichtheden in tabel 4.2 met de afschotdichtheden in tabel 4.1 geeft aan dat de teldichtheden veel hoger zijn. Het verschil tussen aanwezigheid en afschot is in werkelijkheid nog groter omdat de teldichtheden de voorjaarsstanden representeren en hierin nog niet de netto aanwas van de soort in voorjaar en zomer is meegenomen (zie bijlage 5 voor de afzonderlijke soorten).

4.3 Afschot en tellingen in relatie tot een redelijke wildstand

Het bedrijven van de jacht vraagt een voortdurende afweging door de jachthouder van het evenwicht tussen (te) veel exemplaren waardoor mogelijk schade (ook buiten het jachtseizoen) kan ontstaan, genoeg exemplaren waardoor er ook ruimte is om wild te benutten voor consumptie, en weinig exemplaren dat de jachthouder ervan zal weerhouden afschot te plegen ter benutting en wellicht stimuleert om – indien mogelijk – biotoop verbeterende maatregelen te nemen. De jachthouder moet daarvoor ook over de grens van zijn eigen jachtveld kunnen kijken.

De keuze in de Verordening om de tellingen op wbe-niveau te houden kan hem daarbij helpen maar ligt niet ten grondslag aan de verplichting om tellingen te houden. Deze ligt in de borging van jacht in een planmatig en samenhangend onderdeel van het faunabeheer (Verordening art. 3.5).

In de meest basale vorm van de trendtelling kan een toe- of afname alleen iets zeggen over de ontwikkeling van de stand in het betreffende telgebied. Daarmee kan 'vinger aan de pols worden gehouden'. Getelde aantallen kunnen echter niet worden vergeleken. Feitelijk kan zelfs geen integrale beoordeling plaatsvinden van de trend in de gezamenlijke telgebieden binnen een wbe. Daarvoor dient de representativiteit van de afzonderlijke telgebieden voor de wbe te worden benoemd. Hoewel ook andere factoren daarin een rol kunnen spelen is in ieder geval de oppervlakte van het 'daadwerkelijk' getelde gebied van groot belang. Dat is de essentie van de omrekening van getelde aantallen naar dichtheden. Pas na verrekening naar een dichtheid krijgen de getelde aantallen betekenis en kunnen zij worden gevalideerd.

4.4 Redelijke wildstand in relatie tot staat van instandhouding

De staat van instandhouding van wildsoorten speelt alleen een rol met betrekking tot het vaststellen van dit faunabeheerplan jacht wanneer deze door het uitvoeren van de jacht zou verslechteren. Omdat de jachthouder een direct belang heeft in een goede wildstand zal hij trachten een zo goed mogelijke biotoop voor het wild te creëren en daarmee juist een positieve factor zijn met betrekking tot het in gunstige zin beïnvloeden van de staat van instandhouding.

Een soort bevindt zich in een gunstige staat van instandhouding wanneer:

- Uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat vermoedelijk op lange termijn zal blijven;
- Het natuurlijke verspreidingsgebied niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden;
- Er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties op lange termijn in stand te houden.

Volgens Bastmeijer (2018) vertaalt dit zich naar vier parameters: verspreidingsgebied (1), populatie (2), leefgebied (3) en toekomstperspectief (4). De beoordeling van de vier parameters is voor zowel de landelijke gegevens als voor de Friese situatie nader beschreven in de soortenbijlage (bijlage 5).

Verspreiding

Verspreiding wordt beoordeeld naar de ligging van de buitencontour van het voorkomen van de soort. Het gaat daarbij niet om de aantallen die binnen deze contour aanwezig zijn of om de wijzigingen in de biotopen. Deze worden beoordeeld via de parameters populatie en leefgebied. Sovon (2022) concludeert dat de verspreiding van elk van de drie vogelsoorten niet is gewijzigd en zich in een gunstige staat bevindt. Voor haas en konijn geldt eveneens dat zij nog steeds voorkomen in de gebieden waar zij zich in de afgelopen decennia ook voordeden.

Populatie

De omvang van de populaties aan fazant, houtduif en wilde eend zijn landelijk alle gedaald. Voor de fazant is dit het gevolg van het uitzetverbod dat sinds 1993 effectief van kracht is en doordat in de periode ervoor fazanten tijdelijk goed konden gedijen in de inpolderingen van Flevoland en het Lauwersmeer. In Fryslân is de stand in de afgelopen periode van vijf jaar stabiel of licht stijgend geweest.

Voor de houtduif als broedvogel zijn de aantallen op landelijk niveau in de laatste decennia licht gedaald maar nemen zij in de afgelopen periode van vijf jaar weer toe. De oorzaak daarvan ligt in de geschiktheid van het verstedelijkte gebied als geschikte biotoop voor de houtduif. De toename van het oppervlak aan verstedelijkt gebied compenseert de afnemende geschiktheid van het agrarische gebied. Omdat de uitbreiding van het verstedelijkte gebied in Fryslân kleiner is dan landelijk, is de compensatie in Fryslân (nog) niet zichtbaar. Voor de houtduif als niet-broedvogel zijn de aantallen in Fryslân in de afgelopen periode van vijf jaar toegenomen.

Op landelijk niveau zijn de aantallen van de wilde eend als broedvogel in de afgelopen decennia gedaald. In Fryslân is de daling in de afgelopen periode van vijf jaar gestabiliseerd. De afname van het aantal broedparen wordt vooral veroorzaakt doordat de kuikenoverleving is afgenomen (Wiegers, 2022). Jacht is daarvan niet de oorzaak. Als niet-broedvogel vertoont de langjarige trend schommelingen. In het afgelopen decennium is deze trend dalend. Desondanks zijn de aantallen wilde eend in Nederland, met winteraantallen van 600.000 tot 800.000 exemplaren, nog steeds zo groot dat het afschot door jacht daarop geen trendmatige invloed kan hebben. .

De landelijke populatietrend van de haas vertoont schommelingen maar is momenteel niet lager dan aan het begin van deze eeuw. In Fryslân is de trend in afgelopen periode van vijf jaar stijgend geweest.

De populatietrend van het konijn verloopt vooral onder invloed van ziekten waardoor lokale populaties snel kunnen instorten. De hoge reproductiegraad zorgt ook weer voor een snel herstel. De konijnenstand is de afgelopen periode van vijf jaar in Fryslân stabiel geweest. Afschot door jacht is buiten de Waddeneilanden minimaal en hoger afschot dan gemiddeld komt niet voor rekening van jacht maar voor rekening van schadebestrijding op basis van landelijke vrijstelling buiten het jachtseizoen.

Leefgebied

De achteruitgang van de kwaliteit van het leefgebied is de belangrijkste verklarende factor voor verminderd voorkomen van wildsoorten. Deze achteruitgang staat niet in een oorzakelijke relatie tot het bedrijven van de jacht. Er is wel een gevolg relatie met de jacht doordat de jachthouder bij achteruitgang van de kwaliteit van het leefgebied en een daaraan gerelateerde verminderde

aanwezigheid van wildsoorten, terughoudend is met afschot. Bovendien zal de jachthouder dan juist alle moeite doen de lokale kwaliteit van het leefgebied te verhogen om daarmee de revenuen van het jachtgenot te herstellen. Voorbeelden zijn akkerrandbeheer, het creëren van dekking of het plaatsen van eendenkorven.

Toekomstverwachting

Voor zover de toekomstverwachting van soorten slecht is, betreft het grootschalige processen als afname van diversiteit, gemechaniseerde productiemethoden, toenemende verstedelijking, klimaat- en waterbeheer waarop de jacht vanwege de beperkte schaal waarop deze wordt beoefend, geen invloed heeft.

Samenvattend

Voor elk van de parameters die de staat van instandhouding bepalen, is afschot door jacht geen factor van betekenis die verklarend is voor een eventuele minder gunstige staat. Omdat de jachthouder – juist bij een ongunstige staat van instandhouding – gestimuleerd wordt daarop te reageren – hetzij door terughoudend te zijn bij benutting, hetzij door de biotoop te verbeteren – is jacht juist een positieve factor.

5. Beheer 2022-2026

5.1 Jachtveldadministratie

Jachthouders

In juridische zin hebben alle leden van een jachtcombinatie dezelfde rechten en plichten. Zij zijn volgens de wet ook allen 'jachthouder'. In de praktijk van bijvoorbeeld het Fauna Registratie Systeem (FRS) fungeert één persoon van de jachtcombinatie als aanspreekpunt. Aan deze persoon zijn een aantal administratieve rechten toegekend die de andere leden van de jachtcombinatie niet hebben. Deze persoon is de 'jachthouder volgens FRS'. De overige leden van de jachtcombinatie zijn 'combinanten'. De specifieke rechten die aan de 'jachthouder volgens FRS' zijn toegekend, betreffen:

- Het actueel houden van de persoonsgegevens van alle leden van de jachtcombinatie en hun rol daarin (jachthouder of combinant) in FRS;
- Het intekenen van het jachtveld in FRS en het actueel houden daarvan.

De jacht mag in Fryslân worden uitgeoefend buiten gezelschap van de jachthouder (of een combinant) indien deze beschikt over een door de jachthouder (of combinant) ondertekende 'buiten gezelschapsverklaring'. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering blijft bij de jachthouder (of combinant) door wie de verklaring is ondertekend.

Jachtvelden

Voor zover bij de uitoefening van de jacht gebruik wordt gemaakt van het geweer, moet het jachtveld, of de delen daarvan waarop de uitoefening plaatsvindt, voldoen aan de criteria zoals die zijn beschreven in artikel 3.12 van het Besluit natuurbescherming. Dit is de verantwoordelijkheid van de jachthouder.

Een jachtveld kan slechts in één wbe liggen. Indien eenzelfde jachthouder aangrenzende jachtvelden heeft in verschillende wbe's die beide binnen het werkgebied van de FBE Fryslân vallen, wordt de bejaagbaarheid met het geweer conform artikel 3.12 van het Besluit natuurbescherming, bepaald op het gezamenlijke oppervlak van beide velden. De jachthouder moet wel lid zijn van beide wbe's.

5.2 Afschotregistratie

De registratie van afschot moet hebben plaatsgevonden binnen twee weken na sluiting van de tijdvakken zoals genoemd in artikel 3.5 van de Regeling natuurbescherming (t.w. opening en sluiting van het jachtseizoen per soort). De jachthouder is ook verplicht te melden indien in het kader van jacht geen dieren zijn gedood. De jachthouder kan hieraan uitvoering geven door de registratieperiode actief af te sluiten in het registratiesysteem, waarna geen nieuwe meldingen voor het betreffende jachtseizoen kunnen worden gedaan.

5.3 Wildbeheereenheden

Wildbeheereenheden dienen een deugdelijke jachtveldadministratie bij te houden in FRS. Daarin moeten alle uitgegeven jachtvelden zijn opgenomen met vermelding van alle jachthouders, en nader gespecificeerd naar de 'jachthouder volgens FRS' en combinanten zoals omschreven in §5.1. Gemachtigd jachthouders in FRS zijn alleen zij die als jachthouder optreden namens een organisatie.

Daarnaast dienen alle jachtvelden te zijn ingetekend om toekenning van geregistreerd afschot aan het juiste jachtveld mogelijk te maken. Alleen met een eenduidig geregistreerde 'jachthouder volgens FRS' en een op juiste wijze ingetekend jachtveld heeft de FBE een aanspreekpunt wanneer het beheer daarom vraagt.

Er is daarbij een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de jachthouder, de wbe én de FBE dat er geen overlap van jachtvelden optreedt en dat jachtvelden binnen de begrenzing van één wbe liggen.

De Wnb stelt dat faunabeheerplannen mede moeten zijn gebaseerd op trendtellingen. Het principe van de trendtelling is erop gebaseerd dat de telling ieder jaar op dezelfde wijze, in hetzelfde gebied en in hetzelfde weekend wordt uitgevoerd. In de praktijk blijkt dat dit niet altijd haalbaar is en dat er te vaak moet worden uitgeweken naar een andere oplossing. De waarde van de telling vermindert daardoor.

Dit kan worden tegengegaan door ontbrekende tellingen in specifieke gebieden of op specifieke momenten aan te vullen met gegevens van andere gebieden of op andere momenten zolang deze maar voldoende representatief zijn voor de ontbrekende tellingen.

Daarvoor is ten minste nodig om de tellingen in de verschillende telgebieden onderling vergelijkbaar te maken. Een belangrijk onderdeel daarvan is dat het getelde aantal van een soort kan worden gerelateerd aan de oppervlakte van het telgebied dat daadwerkelijk is geteld. Het getelde aantal verandert dan in een dichtheid (aantal per 100 ha). Het omrekenen naar een dichtheid is bovendien een belangrijke stap in de validatie: verkeerd uitgevoerde tellingen of verkeerde registratie daarvan vallen pas op wanneer zij oorzaak zijn van opvallende dichtheden. Om de berekening van teldichtheden mogelijk te maken moeten de telgebieden zo goed mogelijk zijn ingetekend in FRS en zo volledig mogelijk geteld worden.

Trendtellingen zijn alleen verplicht in de wbe's waar jacht daadwerkelijk wordt uitgevoerd. De FBE zal het houden van tellingen door de wbe's faciliteren:

- door in het faunaregistratiesysteem (FRS) telprotocollen en een daaraan gekoppelde registratiemogelijkheid ter beschikking te stellen;
- via informatiebijeenkomsten inzake het inrichten van representatieve telgebieden;
- via terugkoppeling van telgegevens naar de wbe's als onderdeel van de tellingen in Fryslân als geheel.

Literatuur

Bastmeijer, K., 2018. Onderzoek naar de betekenis van 'de gunstige staat van instandhouding', met name in het kader van de beoordeling van ontheffingsaanvragen onder de Wet natuurbescherming. Legal Advice for Nature. Tilburg.

BIJ12, 2022. Preventiekit Schadebestrijding. <https://www.bij12.nl/onderwerpen/faunazaken/schadevoorkomen/>

Fox, A.D et al., 2017. Agricultural and herbivorous waterfowls : A review of the scientific basis for improved management. *Biological Reviews*, 92(2), p.p. 854-877.

IPLO, 2022. Informatiepunt Leefomgeving. <https://iplo.nl/regelgeving/>

KJV, 2016. Instructie Voorjaargestelling 2016. Instructie bij de organisatie van faunatellingen. Koninklijke Jagersvereniging, afdeling ecologie, maart 2015.

Provincie Fryslân, 2021. Nota Faunabeleid Fryslân.

Sovon, 2022. Vogelinfo. <https://stats.sovon.nl/>

Sovon, 2022. Staat van instandhouding van de vogelsoorten op de wildlijst. Sovon-rapport 2022/22. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Wiegers, J.N., et al., 2022. Integrated population modeling identifies low duckling survival as a key driver of decline in a European population of the Mallard. *Ornithological Applications*, Volume 124, Issue 3.

Bijlage 1: Invulling van organisatorische eisen

Bijlage 2: Afschot wildsoorten 2017-2021

Bijlage 3: Voorjaarstellingen wildsoorten 2018-2022

Bijlage 4: Evaluatie voorjaarstellingen 2017/18-2021/22

Bijlage 5: Soortenbijlage